

Zbabělci - rozbor díla k maturitě (3)

Kniha: Zbabělci

Autor: Josef Škvorecký

Přidal(a): Jana011

OBSAH:

1. Analýza

1.1 Obecné

1.2 Čas a prostor

1.3 Jazyk

1.4 Syžet, motivy

1.5 Témata

1.6 Charakteristika hlavní postavy

1.7 Charakteristika vedlejších postav

1.8 Výstavba, kompozice

2. Interpretace

3. Funkce jazzu

4. Závěr

1. ANALÝZA

1.1 Obecné

Název románu **Zbabělci** je jednoslovný, příznakový, esejistický - naznačuje čtenáři problematiku chování postav v revoluční době. Kniha je prezentována jako autobiografický román (hlavní hrdina uvede totožné datum svého narození s autorovým). Je pojat jako vyprávění hlavní postavy v první osobě, kdy se

vypravěč sám účastní děje. Na jediném místě je toto vyprávění přerušeno jinou postavou, která ale dodrží ich-formu (příběh Lexy o mladé Němce).

1.2 Čas a prostor

Jedná se o chronologické vyprávění často prokládané retrospektivními částmi. V osmi kapitolách je vymezen čas vyprávění na osm květnových dní roku 1945 a prostor na pohraniční město Kostelec.(= Náchod=autorovo rodiště) Spád děje má vlivem častých lyrických pasáží a jednoduchých dialogů proměnlivou rychlost.

1.3 Jazyk

Autor užil obecnou a hovorovou podobu jazyka.Nevyhýbá se ani vulgarismům. Jazyk postav je rozrůzně skupinově, odchylky od spisovného jazyka se vyskytují spíše v řeči mladých. Pokud dojde k užití spisovných výrazů v jejich dialozích, jedná se o ironii a parodování. V textu se uplatňují nesložitá souvětí, krátké věty a holá slova (absence přídavných jmen). Repliky(dialogy) postav jsou často rozvleklé a mají minimální informativní funkci (zejména v rozhovorech Dannyho a Ireny). Vyprávění je proloženo anglickými a německými sděleními a několika ruskými výrazy.

1.4 Syžet, motivy

Syžetová výstavba klade důraz na prostředí. Motivy jsou například:

- městská smetánka se stává vojenskými vůdci
- láska Dannyho k Ireně
- vyvěšování praporů (majitelé domů a obchodů se na začátku 2. kapitoly předstihují ve vyvěšování českých praporů, na konci této kapitoly je překotně stahují zpět před německým důstojníkem; po tom, co se rozkřikne, že se blíží Rusové, objeví se znovu české prapory i s ruskými, jsou ale opět schovány, protože místo Rusů přijedou německé tanky; teprve v poslední kapitole jsou konečně vítězně vytaženy)
- zatčení Dannyho německým důstojníkem (ve 2. kapitole)
- jednotlivé hlídky a obchůzky městem
- uprchlíci procházející městem
- ubytovávání Angličanů
- smrt paní doktorové Vašákové
- motivy lidského jednání obecně

1.5 Témata

Ústřední myšlenkou románu je život a jednání obyvatel Kostelce, které je ovlivněno válečnými událostmi. Dílčími tématy jsou:

- jazzová muzika a Dannyho kapela
- řízení města pivovarským velitelstvím
- boje s Němci

1.6 Charakteristika hlavní postavy

Hlavním hrdinou a vypravěčem zároveň je dvacetiletý Danny Smiřický, který velmi citlivě vnímá

atmosféru doby. Nerozvážně se zapojuje do veřejného života, nicméně jeho zájem je pouze osobní, sobecký. Navenek se snaží působit vzdělaně a předstíráním, předváděním se a snahou udělat dojem je milý a blízký měšťácké společnosti, ačkoli doopravdy je mu vlastní nonkonformní životní postoj. Danny žije přítomným okamžikem, bezstarostně, přesto se nebrání představám a snění o budoucnosti. Je spokojený se svým životem a sám se sebou a i když je schopen zamyslet se sám nad sebou, jeho pocity nespokojenosti a sebelítosti jsou pomíjivé. Přesto z jeho postavy cítíme lidskost, toleranci i soucit.

1.7 Charakteristika vedlejších postav

S charaktery ostatních postav není čtenář obeznámen natolik jako s Dannym. Pouze Benno se výrazně projeví hned v úvodu, kdy se nechává pokořit od přítelkyně Heleny. Dále je popisován jako sympatický tlouštík s přímočarou upřímností, který se stará hlavně o jídlo a vyhýbá se námaze a nebezpečí. O postavě Ireny, jež je pro Dannyho důležitá, se kromě detailního fyzického popisu dozvíme jen to, že je poněkud hloupá.

1.8 Výstavba, kompozice

Vyprávění románu funguje na kauzální(příčinné) výstavbě, motivy a témata na sebe logicky navazují. Chronologická kompozice je důsledně dodržována (kromě krátkých retrospektivních částí).

2. INTERPRETACE

Členové jazzové kapely jsou zataženi do revolučních událostí posledních dní války. K revoluci se staví odmítavě a skepticky, nevěří v žádnou z revolučních skupin, která se ve městě formuje. Nejdůležitější z nich je skupina jejich vlastních otců, kostelecké smetánky. Mnoho z nich se ve skupině angažuje jen kvůli vlastním zájmům, kvůli očištění. Zřídili vojenské velitelství v pivovaru, shromáždili a zabavili ukořistěné zbraně, s nimiž doopravdy nechťeli bojovat, chtěli jen udržet klid. Z pohledu Dannyho si městská honorace groteskně hraje na vojáky, přičemž jim jde jen o "buzeraci". Zabaví ukořistěné zbraně, odpůrce uvězní, nařídí nesmyslné hlídky a vojenský výcvik. Danny tím vším prochází bez větších potíží, zaplétá se do svých myšlenek a snění o Ireně.

Ve vztahu k ní říká, že ji miluje, pravdou ale je, že pokud na Irenu myslí, myslí především na její tělo a na to, jak jej získat. Irena ale miluje Zdeňka a třebaže si Danny představuje, že Zdeněk padne a Irena bude jeho, nevyjde mu to.

Kvůli Ireně, ale taky z vlastního rozmaru, se Danny dopouští nevhodných výstřelků. Kvůli drzosti k německému důstojníkovi je zatčen a právem se obává o svůj život. Při ubytovávání anglických vojáků se Danny vyřádí a nastrčí je do bytů společensky nejvýznamnějších obyvatel města.

Po falešném ohlášení příchodu Rusů dojde ke krveprolití. Danny lehkovážně následuje Přemu a společně zničí německý tank. Po celou dobu se zdá být Danny odpoutaný od strachu a chladný k nebezpečí, které tato situace přináší.

V poslední fázi se občané krutě mstí na Němcích a oficiálně vítají Ruskou armádu. Danny se svojí kapelou hrají na náměstí a pomalu se v myšlenkách vrací k obvyklým věcem. Danny uchovává naději v lásku a v budoucnost, jež se mu nyní zdá pochmurná.

3. FUNKCE JAZZU

1.Svoboda: Jazz a holky jsou podle Dannyho věci, pro něž stojí za to žít. Tímto mottem se nechává provázet v myšlenkách o minulosti i o tom, co bude. Jazz znamená v Dannyho životě svobodu a spokojenost

2. Rozpor se starší generací : Dannyho jazzová generace je v přímém rozporu k současnému světu, utvořenému generací jejich otců. Rozdíl mezi nimi a vyznavači slaboduché dechovky je patrný z prožívání revolučních událostí a z přemýšlení o budoucím svobodném státě. Zatímco se velitelství pivovaru dohodne s Němci a obává se komunistů, Danny se opět řídí jen svým mottem: *"Neměl jsem nic proti komunismu. Nic jsem o něm nevěděl, a já nebyl z těch, kteří byli proti něčemu jen proto, že proti tomu byli rodiče a příbuzní a známí. Neměl jsem nic proti ničemu, dokud jsem moh hrát v jazzu na saxofon, protože to byla věc, kterou jsem miloval, a nemohl bych být pro něco, co by bylo proti ní. A dokud jsem se mohl dívat na holky, protože to znamenal být naživu."*

3.Naděje v lepší budoucnost: Jazz znamená pro Dannyho příslib lepšího budoucího světa. Za protektorátu zažíval smutné nálady a pocity bezmoci, když ale v pivovaru společně s kluky z kapely spustí scat, cítí obdiv ostatních mladých kluků a považuje jazz za jednotící hodnotu jejich generace.

4. ZÁVĚR

Škvorecký v knize přisoudil jazzu několik rolí. Znatelně ovlivňuje charakter Dannyho, působí na jeho smýšlení, pocity, nálady a prožívání revolučních událostí, je mu také prostředkem k vyjádření. Dále vymezuje chování ostatních kluků z kapely a mládeže s nimi sympatizující. V další fázi tohoto vymezení je předestřen kontrast s měšťáckou společností. V neposlední řadě také doplňuje děj odehrávající se na pozadí revoluce.

Josef Škvorecký (*27.09. 1924)

Narodil se v Náchodě v rodině bankovního úředníka. Studoval na gymnáziu, po maturitě v roce 1943 byl pracovně nasazen jako pomocný dělník. Po skončení druhé světové války studoval lékařskou fakultu Univerzity Karlovy, ale po roce přešel na filosofickou fakultu UK, kde studoval angličtinu a filosofii. V roce 1953 nastupuje jako redaktor do pražského Státního nakladatelství krásné hudby, literatury a umění, od roku 1956 působí jako redaktor dvouměsíčníku Světová literatura. V roce 1958 po vydání románu Zbabělci musí místo opustit a nastupuje do nakladatelství Odeon. V témže roce se ožení se Zdenou Salivarovou. V roce 1963 se stává spisovatelem z povolání. Kromě vlastní tvorby překládá americkou literaturu R.Bradburyho, W.Faulknera, E.Hemingwaye, R.Chandlera, W.Styrona.

Po okupaci Československa odjíždí v roce 1969 na stipendijní pobyt do Spojených států amerických, nejprve do Kalifornie, potom s manželkou odjíždí do Toronta, kde žije dosud. Stal se profesorem americké literatury. V roce 1971 založil s manželkou nakladatelství Sixty-Eight Publishers, zaměřené

především na vydávání české a slovenské exilové a samizdatové literatury.

DÍLO:

Hříchy pro pátera Knoxe - 1973 detektivní povídky

Prima sezona - 1975 rovněž hlavní postavou Danny Smiřický, osudy gymnaz. studentů za 2. svět. války na malém městě

Tankový prapor - 1971, hlavní postava Danny Smiřický, vojenský výcvik v 50. letech

---

Více studijních materiálů najdete na [Studijni-svet.cz](https://studijni-svet.cz)

Vymazlené prezentace stáhnete na [Prezmania.cz](https://prezmania.cz)